21.11.2023

Talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

K 17/2023 vp

Ilmastovuosikertomus 2023

Pyydettynä lausuntona ilmastovuosikertomuksesta Metsäteollisuus ry toteaa seuraavaa:

Metsäteollisuus ry:n mielestä on hyvä, että ilmastovuosikertomuksilla seurataan yleistä kasvihuonekaasujen kehitystä ja arvioidaan sopeutumissuunnitelman toimeenpanotilannetta.

Metsäteollisuuden mielestä ilmastovuosikertomuksen ei kuitenkaan pidä lisätä ilmastopolitiikan lyhytjänteisyyttä antamalla suosituksia lyhyen aikavälin ilmastotoimille vaan pikemminkin kuvata missä ilmastotyössä ollaan kyseisenä vuonna.

Lisäksi vuosikertomuksessa olisi luontevaa tarkastella, ovatko aiemmin asetettujen ilmastotavoitteiden asetannassa käytetyt lähtötiedot edelleen paikkansapitäviä.

Maankäyttösektori

Ilmastovuosikertomuksessa kuvataan osuvasti, että metsänieluihin liittyy suuria epävarmuuksia. Lisäksi kertomuksessa todetaan, että markkinahakkuut riippuvat metsäteollisuustuotteiden maailmanlaajuisesta kysynnästä.

Metsänieluihin liittyvän epävarmuuden vuoksi on tärkeää, että metsien osalta painotetaan ilmastonmuutokseen sopeutumista sekä hyvän terveyden ja kasvukunnon ylläpitämistä.

Vuosikertomuksessa käydäänkin läpi ilmastonmuutokseen sopeutumisen yhteydessä metsätuhojen välttämiseen liittyviä toimenpiteitä. Metsien osalta esimerkiksi etenkin varttuneet kuusikot ovat alttiita tuuli- ja lumituhoille sekä vahingollisten eliöiden kuten kirjanpainajien ja juurikäävän aiheuttamille tuhoille.

On tärkeää, että näitä metsiin liittyviä epävarmuuksia ja ongelmia ratkotaan tavalla, joka tähtää metsien elinvoimaisuuden ja kasvun parantamiseen kansallisen metsästrategian linjausten mukaisesti. Aktiivinen ja kestävä metsätalous on tässä avainasemassa. Näin varmistetaan sekä vahva hiilinielu että puun saatavuus pitkällä aikajänteellä.

Vuosikertomuksessa tuodaan aivan oikein esiin, että sekä metsien kasvun hidastuminen että edellistä vuotta korkeammalla tasolla olleet hakkuut laskivat metsien hiilinielua. Kertomuksessa ei kuitenkaan mainita sitä, että samaan aikaan turvemaiden maaperän hiilidioksidipäästölaskennan menetelmässä tehty muutos tuotti ojitetuille suometsille 4,7 Mt C02 -ekv suuremman maaperän päästön verrattuna vanhaan menetelmään.

Yllä oleva muutos vaikuttaa yhdessä muiden teknisten muutosten kanssa takautuvasti myös aiempiin nielulaskelmiin. Onkin tärkeä huomata, että vuosikertomusta laadittaessa ei ollut tiedossa Luonnonvarakeskuksen tämän vuoden lokakuussa esittämää teknistä korjausta Suomen metsien hiilinielutavoitteeksi koskien tavoitekautta 2021–2025.

Mikäli päivitetty vertailutaso hyväksytään komission prosessissa, johtaa se kautta 2021–25 koskevan niin sanotun vertailutason (vuodet 2000–2009) alenemiseen. Tämän myötä Suomi ei olisi jäämässä EU:n asettamista maankäytön ilmastotavoitteista siinä määrin kuin vuosikertomuksessa annetaan ymmärtää.

Päästökauppasektori

Vuosikertomuksessa nostetaan päästökaupan lisäksi ohjauskeinoista esille mm. energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistuki, jota voidaan voimassa olevan lain mukaan myöntää vuosina 2021–2025.

Sähköistämistuella pyritään ehkäisemään hiilivuotoa kompensoimalla osa päästökaupan sähkön hintaa nostavasta vaikutusta kansainvälisessä kilpailussa olevalle sähkö paljon käyttävälle teollisuudelle. Tuesta tulee käyttää vähintään 50 % toimiin, joilla vähennetään kasvihuonekaasupäästöjä, tehostetaan energiakäyttöä, lisätään uusiutuvan energian osuutta tai edistetään sähköistymistä.

Sähköistämistukea käsitellessä olisi kuitenkin hyvä tuoda esille sen määräaikaisuus. Tuen myönteisistä vaikutuksista huolimatta ja monista muista maista poiketen tukea ei ole Suomessa säädetty koko päästökauppakaudelle eli vuoteen 2030 asti. Tämä edellyttäisi uuden lakiesityksen antamista ja rahoituksen varmistamista.

Myös energiatehokkuussopimukset ovat merkittävä ja hyvä keino vähentää päästöjä päästökauppasektorilla, kuten ilmastovuosikertomuksesta on luettavissa. Metsäteollisuuden osuus koko elinkeinoelämän vuosina 2017–2021 toteuttamasta energiansäästöstä on noin puolet.

Metsäteollisuuden ilmastotiekartan mukaisesti alan tehtaiden päästöt liki nollaantuisivat vuoteen 2035 mennessä muun muassa lisäämällä uusiutuvan energian käyttöä, parantamalla energiatehokkuutta ja sähköistämällä tuotantoprosesseja.

Teollisuudessa päästöjen vähentäminen tapahtuu investointien kautta. Investointien taustalla on aina kannattava liiketoiminta. Suomen teollisuuden kilpailukykyä vahvistavat päätökset ovatkin tärkeitä myös ilmastotavoitteiden toteutumiseksi.

Taakanjakosektori

Vuosikertomuksessa olisi voinut huomioida uuden päästökauppadirektiivin edellyttämän muutoksen, jonka myötä moni metsäteollisuuden laitos siirtyy päästökauppasektorilta taakanjakosektorille.

Muutos perustuu jo hyväksyttyyn direktiivin säädökseen, jonka mukaan 95 % tai sen yli biomassaa käyttävät laitokset eivät kuulu enää päästökaupan piiriin. Muutos on Metsäteollisuus ry:n mielestä heikosti perusteltu ja aiheeton. Muutoksesta aiheutunee taakanjakosektorille lisää laskennallisia päästöjä.

Liikenteen osalta ilmastovuosikertomuksessa nostetaan esille muun muassa liikennevälineiden energiatehokkuus ja yleisesti tarve vähentää päästöjä. Kokonaiskuvassa on huomattava, että hyväkuntoiset väylät mahdollistavat myös suuremman ja energiatehokkaan ajoneuvokaluston kehittämisen, joka on merkittävä keino liikenteen päästöjen vähentämiseksi. Väyläviraston selvityksen (2019) mukaan päällysteiden epätasaisuus voi nostaa polttoaineen kulutusta 10 prosenttia. Teiden kunnon parantaminen vähentää liikenteen päästöjä peräti 5 prosenttia. Raskaan liikenteen osalta luku on vieläkin suurempi.

Muita huomioita

Eri sektoreiden väliset kytkennät nostetaan esille ilmastovuosikertomuksessa. Esimerkiksi puunjalostus kytkeytyy energia- ja huoltovarmuuskysymyksiin monella tavalla. Puunjalostuksen ja metsätalouden yhteydessä syntyy runsaasti sivuvirtoja (puun kuori, sellunvalmistuksessa syntyvä mustalipeä, oksat, latvukset), joita ei voi jalostaa vientituotteiksi, mutta niillä voidaan korvata fossiilisia polttoaineita.

Nämä sivuvirrat muodostavat Suomen uusiutuvan energian selkärangan, jonka avulla Suomi voi päästä Euroopan unionin maallemme asettamaan tavoitteeseen. Kotimainen uusiutuva energia on luonnollisesti myös energiaomavaraisuuden ja huoltovarmuuden ydintä.

Ilmastovuosikertomuksessa todetaan, että kiertotaloudella tarkoitetaan toimintamallia, jolla minimoidaan talouteen otettavia luonnonvaroja muuttamalla tuotantotapoja kiertoon pohjautuviksi. On kuitenkin hyvä, että vuosikertomuksessa on huomioitu raaka-aineiden uusiutuvuus itsessään tuomalla esiin kiertotalouden strategisen ohjelman linjaus, jonka mukaan "uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttö voi kasvaa"

Biotalous kuitataan ilmastovuosikertomuksessa hyvin lyhyesti. Tämä on valitettavaa, ottaen huomioon kuinka suuri merkitys sillä on ihmisille ja elinkeinoelämälle kaikkialla Suomessa.

Metsäteollisuus ry

Paula Lehtomäki
toimitusjohtaja